

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

2. An materia, & forma Ordinum fuerint institutæ à Christo Domino? Ex
part. 6. tract. 8. & Misc. 3. res. 18. p. 268.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

Sacramenti. Nam quod sufficiat impositio manuum sine porrectione instrumentorum, patet ex ritu Græcorum. Quod item sufficiat porrectio instrumentorum sine manuum impositione, significare videtur Gregorius IX. *cap. Presbyter. scripto citato*. Et probatur efficaciter eos, qui tenent Subdiaconatum, & quatuor Minores esse Sacramenta. Nam conferuntur per porrectionem instrumentorum sine manuum impositione. Ex parte verò formæ liquet, utramque Ecclesiam adhibere verba sufficienter exprimentia potestatem, quæ confertur per ordinem. Quare utraq; Ecclesia seruat essentialia Sacramenti, & tantum differt penes accidentalem determinationem signi sensibilibus, & verborum. Item Christus non determinauit in vna cæremonia, vel multiplici Episcopatus conferri debere, vel Presbyteratus, aut Diaconatus, ut in Ecclesia Latina confertur duplici, vna verò in Ecclesia Græca; sed liberum Ecclesiæ reliquit, vel vna cæremonia, vel diuersis significare omnem potestatem, quæ ab vnoquoque illorum Ordinum confertur. Obiicies, Concilium Florentinum, ex vtraque Ecclesia Græca, & Latina coactum, damnaſſe tacite ritum ordinandi Græcorum, cum definiuit, materiam Ordinis esse id, per cuius traditionem confertur Ordo: Sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem, &c. formam verò Sacerdotij talem esse, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*. Vbi nota Græcos huic definitioni non reclamasse, atque ita, tacite saltem, consentisse. Respondeo cum Atudio, *lib. 6. cap. 5. initio*, Græcos non interſuisse, quando in fine Concilij factum est illud Decretum Eugenij pro institutione, & vnione Armenorum, qui per suos Legatos se Romanæ Ecclesiæ tunc adiunxerunt. Quare Eugenius Pontifex, & Concilium per illud Decretum nihil definiuit contra Græcos, nempe illos corrigere, aut docere intendit: sed tantum instituere Armenos de modo celebrandi Sacramenta, iuxta ritum in Ecclesia Romana vsitatum, quem ibi describit. Hoc patet ex ipsiusmet Decreti verbis, p̄ta serim initio, & ex actis Concilij, quæ habentur, *tom. 4. Conciliorum veteris editionis*: Non potuerunt ergo, neque debuerunt Græci reclamare huic Decreto, cum neque illi consensendo adissent, neque per illud peterentur; sed tantum docerentur Armeni Ritum, quo vsitur Ecclesia Romana in Sacramentorum administratione.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Ref. 66. & in tom. 4. tr. 8. Ref. 19. à lin. 4. & hic infra in Ref. 7. §. Probatur, ad medium, & in Ref. 8. à §. 1. & in Ref. 9. §. 2. prope finem, à vers. Imo, & in Ref. 11. §. 1. ad medium, à vers. Et hæc à fortiori, & in Ref. 19. §. vnde, à lin. 8.

4. Notandum autem contra eos, qui putant contactum instrumentorum, quæ porriguntur ab Episcopo, esse essentialiam Sacramento, Concilium Florentinum non dicere, materiam esse contactum instrumentorum, sed porrectionem, vel traditionem, quæ potest fieri sine contactu ex parte ordinandi. Cùmque Episcopi Græci validè ordinent sine illa, imò & sine porrectione instrumentorum; certum esse debet, non esse de essentia Sacramenti. In praxi tamen non debet omitti à Latinis, quia præscribitur in Pontificali Romano illis, qui ritu Latino ordinantur. Et hæc omnia docet Martinon, *loco citato*.

5. Nec etiam deseram hic apponere ea, quæ asserit, *tom. 4. disp. 27. sect. 3. num. 25*. Concilium Florentinum (ait) non omnia, quorum mentionem facit in assignandis Sacramentorum materiis sunt essentialia; ut patet inductione. Pro materia enim Calicis Eucharistici assignat vinum cum aqua modicissima, quæ tamen de essentia non est. In Sacramento Penitentiae satisfactionem numerat inter actus penitentis, qui sunt materia, & tamen satisfactio est tantum pars integralis. In Sacramento Ordinis ait, materiam esse illud per cuius traditionem confertur

Ordo: sicut, inquit, Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem; Diaconatus verò per libri Evangeliorum dationem, &c. Et tamen Græci sola manuum impositione ordinant, & ut ex eorum praxi, & libris refert Atudio, *lib. 6. de Sacrament. cap. 2. & sequenti*. Simulque atque vna, & eadem manus impositione, & forma verborum dant utramque potestatem Sacerdotalem, consecrandi scilicet, & absolvendi à peccatis, non dissim, ut fit in Latina Ecclesia. Neque vsurpanz eadem verba, quæ Florentinum tradit, alioqui Presbyteri Græci non essent veri Sacerdotes. Quos tamen, vt res agnouit Ecclesia Romana, & vnicta Ecclesia in eodem Concilio, quotidie permittit, eos celebrare inter Latinos, nullumque eorum reordinat, quoad à Schismate ad vnionem cum Ecclesia Catholica accedit. Ita Martinon, cui etiam adde, præter alios Doctores à me citatos in *pari 8. tract. 1. ref. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* nimò videndum eruditissimum Francisc. Halzet de *Sacris Ord. cap. 2. art. 1. §. 11. per totum*. Gemachius *in Summ. Theol. tom. 2. de Sacram. Ordin. cap. 5. pp. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.* in *Summ. Theol. tom. 2. de Sacram. Ordin. cap. 5. pp. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.* *disp. 17. sect. 1. n. 1. Coninch. de Sacram. disp. 10. art. 1. n. 65. & Auerlam de Sacram. Ordin. quest. 1. tit. 1. §. 2.* Vnde apparet, vt dixi, nostram sententiam inter Sacerdotes recentiores esse communem.

6. Et hæc omnia in vinum congregate volum, vt si in facti contingentia aliqua Congregatio particularis circa præsentem difficultatem à Summo Pontifice institueretur, vt factum fuit à Fel. mem. Vlpiano VIII. Itaque Eminentissimi Cardinales, Prælati, & Theologi in illa designati, Auctores omnes, qui de hac questione pertractant, p̄ta manibus habentur.

RESOL. II.

An materia, & forma Ordinum fuerint instituta à Christo Domino: Ex p. 6. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 18.

§. 1. AD hanc satis difficilem questionem ita S. R. E. respondet Ioannes Praepositus in 3. part. *Resol. D. Thome 29. vnic. de Sacram. Ordin. dub. 10. tit. 10.* Ex hæcenus dictis de materia & forma ordinationis, & diuersitate in Ecclesia Romana, & Græca patet, inquam fit probable Christum non instituisse Ordinum materiam, & formam in particulari, sed solum in genere, monendo scilicet, vt Ordines conferantur per aliquod symbolum sensibile, quo significaretur eorum potestati, atque adeo relicto esse Ecclesiæ determinare materiam, & formam, dummodo per illas significetur potestas, quæ in ordine confertur, & ita censet Ruardus *§. de materia, citato. Atudio lib. 6. cap. 4. §. itaque credibile*. Fornarius *cap. 2. de Ordine, & plures viri doctissimi, quos hac de re Romanæ consuluimus, tenuerunt etiam aliqui Louanij: sed censet saltem respectu Apostolorum Bellarm. cap. 2. c. 2. in fine*. Verum probabilitas istius sententiae etiam sine hac restrictione patet ex modo, quo ordines apud Græcos conferuntur. Quem modum Romanæ Ecclesiæ non reuocat in dubium, vt constat.

2. Vnde censet, quòd licet hæcenus dicta de materia, & forma singulorum adiuncta videantur probabiliora, si spectetur vsus, qui modò feruntur in Ecclesia Latina, (ita vt Ordo vt aliter collatus in Ecclesia Latina esset nullus, illa constituenta determinationem materię & formæ, quæ iam est in vsu) aliter tamen collatus potest subsistere, si videlicet Ecclesia alio modo materiam & formam determinaret. Quemadmodum subsistit ordinatio Græcorum prædicto modo facta, & fortè subsistit ordinatio Diaconorum facta modo relato à Durando.

3. Nec dicitis repugnat Trident. sess. 21. cap. 2. non enim vult Ecclesiam nihil posse circa determinationem materię Sacramentorum, sed solum vult contra hereticos quod Ecclesia possit prescribere, vt Eucharistia sub vna specie sumatur, cum in eo non tollat vsum Sacramenti, & eius substantiam. Quę substantia non potest dici tolli, si Ecclesia pro potestate sibi concessa varię determinet materiam, & formam ordinationis. Hęc omnia Præpositus, quę quidem viris doctis matutanda relinquo; mihi etenim non plurimum arident.

RESOL. III.

De materia Ordinis Subdiaconatus. Et notatur non esse necessarium in traditione Calicis huius Ordinis Calicem esse consecratum. Ex part. 3. tit. 4. Ref. 188. alias 189.

§. 1. **E**ste duplicem respondet Fillius. to. 1. tract. 9. c. 2. n. 45. Prima est traditio calicis vacui, & patenę vacuę superpositę. Secunda est traditio libri Epistoliarum, de prima non est controversia; de secunda probatur eodem modo, quo supra, de Diacono; nam eodem modo confertur Subdiacono liber Epistoliarum, vt dicitur, *Accipe potestatem*, &c. Sed in hoc traditio libri Euangeliorum est partialis materia; ergo etiam in Subdiacono traditio libri Epistoliarum. Ita Filliucius. Vide etiam Viguerium in *instr. Theol. cap. 16. §. 6. verb. 1. & 2. cum aliis.*

2. Sed contrariam sententiam sustinendam esse puro, nempe materiam Subdiaconatus esse traditionem calicis vacui cum patena. Et ita docet Syluius in 3. p. 9. 37. art. 2. *quæritur*; Coninch. *de Sacram. disp. 20. dub. 6. n. 69.* Layman. in *Theol. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 5. n. 3.* Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 5.* Comitulus *in resp. mor. lib. 1. q. 12.* Molfelius *in sum. tom. 1. tract. 2. cap. 8. n. 22.* Valquez in 3. part. *tom. 5. disp. 2. §. 6. cap. 3.* Fornarius *tract. de ordinatione, cap. 20.* & alij penes ipsos.

3. Notandum est etiam non esse necesse, Calicem esse consecratum contra Syluest. *verb. ordinatio. §. 4. verb. 2.* & alios. Ita Henriquez *lib. 10. cap. 5. in glossa littera F.* & alij.

RESOL. IV.

An Subdiaconus Ordinatus cum Calice non consecrato debeat iterum ordinari?

Et quid, si traditus est Subdiacono Calix non consecratus cum Patena consecrata?

Et inferitur, an Calix, qui in Ordinatione Subdiaconatus cum Patena pergitur, debeat esse consecratus de necessitate Sacramenti?

Et an, si Presbytero tradatur ab Episcopo materia vera panis, & vini in Calice, & Patena non consecratis, aut in aliis quibuscumque vasis, Ordo sit validus? Ex part. 10. tit. 11. & Misc. 1. Ref. 9.

§. 1. **R**esolutio huius dubij pendet ex illa difficultate, an Calix, qui in ordinatione Subdiacono cum Patena pergitur, debeat esse consecratus de necessitate Sacramenti? Ego negatiuam sententiam olim docui cum Soto, Ledesma, & Henriquez: & me citato, illum docet Leandrus de Sacram. *tom. 2. tract. 6. disp. 3. quæst. 16.* Barbosa de Iure Eccles. *lib. 1. cap. 37. n. 7.* Molfelius *in Summa tom. 1. tract. 2. cap. 8. n. 23.* Sanchez *Opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 2. n. 5.* & me citato, Machadus, *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 1. n. 5.* vbi sic ait: [Tambien es dudoso, y controuerso entre los Doctores, si el Caliz, que co-

mo hemos dicho, viene a ser la materia sustancial del Subdiacono, aya de ser consagrado, necessitate Sacramenti. Syluestro y otros sienten, que si fundados en que el Caliz, que non está consagrado, no se distingue de otro qualquiera vaso Laycal, y profano; ni es apto proximately para contener en sí la sangre cuerpo de Christo; y así lo ha declarado el vso comun de la Iglesia, el qual deue tener grande fuerza en las cosas morales, en que euidentemente no consta lo contrario. Con todo esto Soto, Ledesma, y otros muchos con mas probabilidad defienden lo contrario; porque no se halla derecho alguno, del qual conste, que sea necessario, que el Caliz esté consagrado.] Ita ille. Verum sententiam Syluestri docent alij, quos citat, & sequitur Marchinus de Sacram. Ordinis, *tract. 2. part. 6. dub. 1. n. 3.* Fornarius de Sacram. Ordinis, *cap. 2. num. 6.* Dicastillus de Sacram. *tom. 1. tract. 6. disp. 1. dub. 12. num. 182.* quia Calix non consecratus non est materia ministerij Subdiaconi; qui non ordinatur ad ministrandam patenam, & vasculum non consecratum, nec destinatum ad ministerium Altaris; sed ad ministrandum vasa prædicto ministerio consecrata. Vnde non recte argumentantur aduersarij, dum dicunt nullo iure contraire oppositum: constat enim ex ipsa institutione, & ordinatione, qua ordinatur ad tale ministerium, & talia vasa ministranda. Paritas etiam sumpta à consecratione, que fieri potest in vase non consecrato, nulla est: nam materia consecranda à Sacerdote est ipsamet materia panis, & vini consecrabilis, in quocumque vase, aut loco sit. Vnde si Presbytero tradatur ab Episcopo materia vera panis & vini in Calice, & Patena non consecratis, aut in aliis quibuscumque vasis, omnino puro Ordinem esse validum: quia potestas officij, & Ordinis sui circa materiam ipsam panis & vini est non circa ipsa vasa; officium vero Subdiaconi circa ipsa vasa ministranda versatur. Vnde mirum non est, quod si Vasa non sint talia, qualia requiruntur ad suum ministerium: non sint materia, cuius traditione conferatur Ordo. Dicendum est itaque quod Calix non consecratus non distinguitur à laico Calice, nec est idoneum instrumentum, & vas proxime aptum continere Eucharistiam: ergo requiritur, vt sit consecratus, sicuti quotidiano vso comprobatur videmus; vltus autem valde spectandus est in rebus moralibus, vbi oppositum euidenter non colligitur. Et confirmatur hæc sententia ex eo, quod Christus Dominus in vltima Cœna suo contactu reddidit illum Calicem, quo vltus est, Sacrum: quem effectum cum præstare nequeant nostri Episcopi solo contactu; necessario sequitur, ipsum debere esse consecratum ex Ecclesie institutione, ne Calix noster dissimilis illi omnino sit, quo Christus in vltima Cœna vltus sit.

2. Stante itaque maxima probabilitate huius affirmatiuę Sententię, puro supradictam Ordinationem, vt in facti contingentiā interrogatus respondi, esse sub conditione reiterandam, sicut dixit Leandrus vbi supra, *quæst. 15.* si Subdiaconatus datus fuerit per solam traditionem Calicis vacui absque Patena.

RESOL. V.

De materia Ordinis Diaconatus.

Et an si Episcopo ordinem aliquem Diaconum cum traditione libri Euangelij tantum sine impositione manuum esse verè ordinatum? Ex part. 3. tit. 4. Ref. 187. alias 188.

§. 1. **M**ateria ordinationis Diaconi esse traditionem libri Euangelij cum impositione manuum

Sup. hoc infra in Ref. 7. §. Ex his, & in alio §. posito in anterior. secunda dicti §. & in tom. 4. tit. 8. Refol. 47. §. Probatur tertio.

Sup. hoc in tom. 4. tit. 1.

Docuit in Ref. præterea in eius §. vi. & infra in Ref. 7. §. vii. prope finem.